

Obsah

1. Akumulace holocenních pěnoveců ve Svatém Janu pod Skalou – úvod a přehled starších výzkumů	9
<i>(V. Cílek – J. Kadlec – K. Žák)</i>	
1.1. Úvod	9
1.2. Terminologie	10
1.2.1. Názvosloví sladkovodních vápenců	10
1.2.2. Terminologie tvarů akumulací sladkovodních vápenců a jejich částí	11
1.2.3. Stratigrafické a časové dělení holocénu	12
1.2.4. Místopisná terminologie	13
1.3. Současné přírodní a klimatické poměry	13
1.4. Vývoj krasu	14
1.5. Ovlivnění akumulace pěnoveců ve Svatém Janu člověkem	15
1.6. Přehled starších výzkumů pěnoveců ve Svatém Janu pod Skalou	18
2. Geologický, morfologický, litologický, paleopedologický a mineralogický popis pěnoveců	21
<i>(J. Kadlec – V. Cílek – K. Žák – V. Ložek – A. Žigová – M. Štastný)</i>	
2.1. Profily a výchozy přístupné studiu a litologie studované akumulace pěnoveců	25
2.1.1. Hlavní profil	25
2.1.2. Chybějící jihozápadní část tělesa	25
2.1.3. Čelní kaskádový stupeň, Ivanova jeskyně a sklepení v pěnovecích	26
2.1.4. Litologie pěnovecového tělesa	27
2.1.5. Pohřbené půdy	27
2.1.6. Popis klastik ze suťových vložek v pěnovecích, porovnání se sedimenty vybraných profilů v rokli Propadlé vody a dynamika klastické sedimentace	29
2.1.7. Podloží tělesa pěnoveců ve Svatém Janu pod Skalou	31
2.2. Morfologie tělesa a jeho vznik	33
2.3. Objem tělesa a kalkulace rychlosti tvorby	35
2.4. Mineralogie a diagenese pěnoveců	36
2.4.1. Otázka druhotné „travertinizace“ pěnoveců	36
3. Společenstva měkkýšů v pěnovecích ve Svatém Janu pod Skalou a jejich porovnání s pěnovci v údolí Švarcavy v Českém krasu	37
<i>(V. Ložek)</i>	
3.1. Úvod	37
3.2. Měkkýši z pěnoveců ve Svatém Janu pod Skalou	38
3.2.1. Rozbor malakofauny z lokality Svatý Jan pod Skalou	38
3.2.2. Chronologie a rekonstrukce změn prostředí	39
3.2.3. Hlavní závěry pro lokalitu Svatý Jan pod Skalou	39
3.3. Malakostratigrafie pěnoveců v údolí Švarcavy	41
3.3.1. Rozbor malakofauny z lokality Švarcava	41
3.3.2. Stratigrafická interpretace pro lokalitu Švarcava	41
4. Geochronologický a geochemický výzkum pěnoveců	46
<i>(J. Hladíková – K. Žák – V. Cílek – V. Ložek – J. Kadlec)</i>	
4.1. Geochronologické práce	46
4.1.1. Datování organické hmoty metodou ^{14}C	48
4.1.2. Datování karbonátů metodou ^{14}C	48
4.1.3. Datování karbonátů pomocí $^{230}\text{Th}/^{234}\text{U}$	49
4.2. Odběr vzorků pro získání geochemického záznamu klimatických změn	50
4.3. Vyhodnocení geochemického záznamu klimatických změn	51
4.3.1. Variabilita obsahu karbonátu v akumulaci pěnoveců ve Svatém Janu pod Skalou	52
4.3.2. Izotopy kyslíku v karbonátu	53
4.3.3. Variabilita izotopového složení uhlíku karbonátu a uhlíku organické hmoty	54
4.3.4. Výsledky studia doplňkového profilu v údolí Švarcavy	55
4.4. Interpretace vývoje klimatu během holocénu podle záznamu v pěnovecích Českého krasu	56
4.4.1. Přejít z glaciálu do holocénu	57
4.4.2. Fáze humidního a stálého klimatu v atlantiku	58
4.4.3. Fáze oscilace suchých a vlhkých období	58

4.4.4. Ukončení tvorby velkých pěnovcových těles a fáze jejich hloubkové eroze	59
4.4.5. Porovnání záznamu klimatických změn s jinými geografickými oblastmi	60
4.4.6. Doporučení pro další výzkum	61
5. Krasový pramen ve Svatém Janu pod Skalou	61
<i>(F. Buzek – K. Žák – R. Kadlecová – J. Bruthans)</i>	
5.1. Úvod	61
5.2. Nové výzkumné práce	62
5.3. Hydrogeologická situace v místě vývěru svatojanského krasového pramene	63
5.4. Geografické a hydrogeologické povodí pramene a stopovací zkoušky	66
5.5. Vyhodnocení hydrogramu a změn teploty svatojanského krasového pramene	70
5.5.1. Vyhodnocení hydrogramu	71
5.5.2. Vyhodnocení variability teploty	73
5.6. Vyhodnocení dlouhodobého záznamu vydatnosti a teploty pramene Ivan a dalších archivních měření	73
5.7. Stabilní izotopy kyslíku a koncentrace tritia v prameni a ve srážkách	74
5.7.1. Vyhodnocení podílu přímo vstupujících srážek – dvousložkový model	74
5.7.2. Výpočet průměrného zdržení (stáří) vody v systému na základě aktivit tritia	75
5.7.3. Komplexní hydrologické modely krasového systému	77
5.8. Teplotní modelování hloubky oběhu podzemní vody	78
5.9. Shrnutí modelových výpočtů	78
6. Chemické složení vody svatojanského pramene a její kontaminace nitráty	79
<i>(F. Buzek – K. Žák – R. Kadlecová)</i>	
6.1. Úvod	79
6.2. Nové výzkumné práce, lokalizace a charakteristika studovaných objektů	80
6.2.1. Svatojanský krasový pramen	81
6.2.2. Krasový pramen v Sedlci	81
6.2.3. Studna u Kozolup	81
6.2.4. Bubovický potok	81
6.2.5. Kopané půdní sondy	81
6.3. Charakteristika chemismu povrchových a podzemních vod ve studovaném povodí	82
6.3.1. Svatojanský krasový pramen	82
6.3.2. Pramen v Sedlci	82
6.3.3. Studna u Kozolup	82
6.3.4. Bubovický potok	83
6.4. Hlavní faktory ovlivňující izotopovou geochemii dusíku v zemědělsky využívaných povodích	83
6.5. Sezonní změny v obsazích nitrátů a v izotopovém složení jejich dusíku ve sledovaných objektech a vyhodnocení vlivu jednotlivých zdrojů dusíku na kontaminaci krasové zvodně	84
6.5.1. Izotopové složení dusíku v kopaných půdních sondách	84
6.5.2. Sezonní variabilita koncentrace a izotopového složení dusíku rozpuštěných nitrátů v monitorovaných objektech v infiltrační oblasti	85
6.5.3. Variabilita koncentrací nitrátů a izotopového složení jejich dusíku ve svatojanském krasovém prameni	86
6.6. Modelování vzniku a dalšího vývoje nitrátové kontaminace svatojanského pramene	87
6.6.1. Časový vývoj koncentrace a izotopového složení nitrátů podzemní vody s velkou dobou zdržení v hlavní zvodni	89
6.6.2. Upřesnění podílu jednotlivých složek odtoku pro modelování změn koncentrací a hodnot $\delta^{15}\text{N}$ nitrátů	90
6.6.3. Časový vývoj koncentrace nitrátů a hodnot $\delta^{15}\text{N}$ podzemní vody rychlého oběhu	90
6.7. Kontaminace pramene nitráty – shrnutí	91

Literatura 92

English Summary 98

Přílohy

Příloha 1. Obsahy karbonátu a organické hmoty a izotopové složení uhlíku a kyslíku karbonátu a organické hmoty v pěnovcích, Svatý Jan pod Skalou (*J. Hladíková – K. Žák*) 112

Příloha 2. Ostatní geochemická data pro pěnovce, Svatý Jan pod Skalou (*J. Hladíková – K. Žák*) 114

Příloha 3. Izotopové složení uhlíku a kyslíku karbonátu v pěnovcích v údolí Švarcavy (*J. Hladíková – K. Žák*) 115

Příloha 4. Základní hydrologická data svatojanského krasového pramene za období od 1. 11. 1994 do 31. 10. 1997 a hodnoty $\delta^{18}\text{O}$ v prameni a ve srážkách (*K. Žák – F. Buzek*) 116

- Příloha 5. Koncentrace tritia ve svatojanském krasovém prameni a ve srážkách (*F. Buzek*) 121
- Příloha 6. Nadmožské výšky hydrogeologicky důležitých objektů ve Svatém Janu pod Skalou (*J. Kadlec*) 122
- Příloha 7. Podmínky stopovací zkoušky z ponoru Arnika a postup výpočtů (*K. Žák*) 123
- Příloha 8. Separace složek hydrogramu a výpočet objemů vytvářejících jednotlivé složky (*F. Buzek*) 123
- Příloha 9. Matematické vyjádření a popis dvousložkového modelu na základě dat $\delta^{18}\text{O}$ (*F. Buzek*) 124
- Příloha 10. Výpočet poměru zimních a letních infiltračních koeficientů (*F. Buzek*) 124
- Příloha 11. Matematické vyjádření a popis komplexních hydrologických modelů (*F. Buzek*) 125
- Příloha 12. Matematické vyjádření a popis teplotního modelování hloubky oběhu vody v holyňsko-hostimské synklinále (*J. Bruthans*) 127
- Příloha 13. Chemismus vod sledovaných objektů v období od 1. 11. 1994 do 31. 10. 1997 (*R. Kadlecová – K. Žák*) 129
- Příloha 14. Koncentrace vybraných stopových prvků a organických kontaminantů ve vodě studovaných objektů (*R. Kadlecová – K. Žák*) 132
- Příloha 15. Izotopová data dusíku nitrátů ve studovaných vodách (*F. Buzek*) 133
- Příloha 16. Popis půdních profilů v kopaných půdních sondách v infiltrační oblasti pramene (*A. Žigová*) 134
- Příloha 17. Analytická data půd z půdních sond (*F. Buzek*) 135